

KAUNO APYGARDOS TEISMAS

Biudžetinė įstaiga, A. Mickevičiaus g. 18, LT-44312 Kaunas,
tel. (8 37) 490941, faks. (8 37) 324164, el. paštas kauno.apygardos@teismas.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 293372420.

Teisėjų tarybai
info@teismai.lt

2016-10-24 Nr. (1.9)-E2-14585

DĖL KLAUSIMŲ VISUOTINIAM TEISĖJŲ SUSIRINKIMUI

2016 m. spalio 5 d. vykusiame bendrame Kauno apygardos teismo teisėjų susirinkime, buvo diskutuojama dėl pasiūlymų, kokius klausimus tikslinga svarstyti 2016 m. lapkričio 11 d. įvyksiančiame Visuotiniame teisėjų susirinkime. Teisėjų iškelti klausimai nustatytu terminu buvo persiūsti Nacionalinei teismų administracijai, kuri įpareigojo pateikti medžiagą šiais klausimais. Vykdam nurodymą siunčiami pranešimai šiais klausimais.

Dėl teisėjų darbo laiko apskaitos

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas (LR darbo kodeksas, LR teisėjų atlyginimų įstatymas ir kt.) iš esmės nustato fiksuotą teisėjų darbo laiką: pirmadienis-ketvirtadienis nuo 8.00 val. iki 12.00 val. ir nuo 12.45 val. ir 17.00 val., penktadienis nuo 8.00 val. iki 12.00 val. ir nuo 12.45 val. iki 15.45 val.

Kauno apygardos teisėjų nuomone, toks teisėjų darbo laiko nustatymas ir fiksuota apskaita ilgainiui gali būti vertinama kaip neaktuali, nelanksti ir neatitinkanti dabartinių realijų.

Lietuvos teisėjai, kaip ir kitų šalių teisėjai, nepriklausomai nuo darbo apimtys ir skiriamo laiko, privalo įvykdyti visas jiems įstatymų pavestas funkcijas vykdam teisingumą. Šiuo metu vykstančios teismų reformos, tarp jų LITEKO sistemos tobulinimai ir apylinkių teismų reforma suponuoja naujus iššūkius ir naują teisėjo atliekamų funkcijų, darbo vietos ir darbo laiko suvokimą.

Pastebėtina, kad Lietuva yra viena iš nedaugelio Europos Sąjungos šalių, kurioje yra nustatytas fiksuotas teisėjų darbo laikas, ir, iš esmės, vienintelė Europos Sąjungos šalis, kurioje darbo laikas nustatytas fiksuotu visos darbo dienos laikotarpiu (Žr.pvz. Introductory Report „Practical aspects of independence of justice“, Colloquium, Dublin, Friday 19 March 2010, www.stj.pt/ficheiros/internacional/independencijustice_2.pdf). Neribotas teisėjų darbo laikas yra nustatytas Latvijoje bei Estijoje, kurios teismų reforma tapo sėkmingu Lietuvos teismų sistemos reformos pavyzdžiu.

Manytina, kad Lietuvoje egzistuojantis teisėjų darbo laiko apskaitos ir fiksavimo mechanizmas susiformavo siekiant teisėjams palankaus papildomo darbo poilsio ir švenčių dienomis laiko apskaitos ir apmokėjimo, tačiau šis nustatytas papildomo darbo apmokėjimo mechanizmas iš esmės neveikia. Tuo tarpu, esant dabartinėms realijoms, Lietuvos darbo kodekso pakeitimams, kuriais iš dalies įtvirtinama lankstesnė darbo vietos sąvoka, LITEKO sistemos ir kitų naujų technologijų suteikiamoms galimybėms, augant teisėjų sąmoningumui ir kvalifikacijai, atsiranda vis daugiau galimybių ir poreikių keisti teisėjų darbo laiko sąvoką ir reguliavimą.

Kauno apygardos teismo teisėjų nuomone, teisėjų susirinkimas galėtų apsvarstyti ar nėra tikslinga pakeisti Lietuvoje priimtą teisėjų darbo laiko, kaip fiksuoto darbo laiko, suvokimą ir teisinį reguliavimą, siekiant kitų Europos Sąjungos šalių pavyzdžiu. Tokie pakeitimai galėtų pasireikšti LR teisėjų atlyginimų įstatymo 6 straipsnio panaikinimu ir įstatymo papildymu nauja nuostata, nustatančia, kad teisėjas pats planuoja savo darbo laiką. Toks teisinis reguliavimas, kaip ir kitose šalyse, leistų teisėjui savarankiškai planuoti savo darbo laiką ir atliekamų darbų poreikį tam tikru laikotarpiu, optimizuoti savo darbą dirbant patogiu laiku ir vietoje neieikvojant papildomo laiko ir sąnaudų, kelti kvalifikaciją ir aktyviau dalyvauti mokslinėje veikloje. Toks teisinis reguliavimas taip pat tiksliau atitiktų teisėjo, kaip nepriklausomo Lietuvos valstybės valdžios atstovo, vykdančio teisingumą, sąvoką.

Dėl teismų reformos įgyvendinimo ir vykdymo

1. Teismų reformos pradžia yra numatyta 2018 metų sausio 1 d. Reforma siekiama suvienodinti teismų darbo krūvius, optimizuoti teismų administravimą, padaryti teismų sistemą patogesnę interesantams.

2. Teisėjų bendruomenė, ypatingai teismų savivaldos institucijos, turėtų atkreipti dėmesį ne tik į tai, kokią naudą reforma atneš visuomenei, bet ir į tai, ar reforma nesudarys papildomų nepatogumų ir kliūčių kiekvienam teisėjui, ar nepablogins teisėjų darbo sąlygų. Teismų reforma neturėtų tapti dar vienu komplektu problemų, kurios trukdytų teisėjui susitelkti ties svarbiausiu uždaviniu – gerai ir greitai spręsti bylas, siekti teisingumo.

3. Ruošiantis reformai ir skaičiuojant reikalingų lėšų poreikį šalia pastatų pertvarkymo, automobilių, kompiuterių įsigijimo kaštų turėtų būti įtraukti ir poreikiai, paskaičiuoti pagal papildomus indikatorius – ar tinkamai parengta ir reformai paruošta elektroninio bylų tvarkymo sistema, ar sudaryti tinkami teisėjų darbo grafikai ir turimas pakankamas personalo skaičius, leidžiantis kompensuoti laiko nuostolius, kurie bus patirti teisėjui keliaujant į kitus teismo rūmus žodiniams posėdžiams, ar yra saugikliai arba kompensavimo mechanizmai nuo teisėjų nuolatinės darbo vietos keitimo ar kito pobūdžio pakeitimų ir pan.

4. Didžiulę įtaką teisėjo darbo sąlygoms padarė iki šiol atlikti labai reikšmingi pakeitimai:

a) posėdžių protokolų atsisakymas ir perėjimas prie garso įrašų – iš vienos pusės garso įrašai leidžia, ypatingai apeliacinėje instancijoje, išsamiai ir visapusiškai susipažinti su realiai vykusiu posėdžiu, iš kitos pusės - faktiškai protokolus pradėjo rašyti patys teisėjai posėdžio metu, nes posėdžio perklausa dėl didelio darbo krūvio tampa sunkiai įmanoma;

b) bylų tvarkymas elektronine forma – visi pripažįsta, kad tai didžiulis palengvinimas advokatams ir „raštingiems“ kompiuterine prasme bylų dalyviams, tačiau teismai vos ne kiekvieną bylą turi būti tvarkyti vadinamąja mišria forma – didelė dalis procesinių dokumentų turi būti spausdinama popieriuje, nes nėra įstatyminio mechanizmo priversti visus dalyvaujančius asmenis prisijungti prie EPP, o net ir asmenims prisijungus prie EPP, jie vis dėlto nėra įpareigoti iki pat bylos pabaigos laikytis pasirinkto dokumentų pateikimo būdo. Be to, pačiam teisėjui darbas su bylos medžiaga tik per EPP yra nepatogus dėl per lėtai veikiančios kompiuterinės sistemos, šalių prisegtų failų įvairovės, pagaliau sudėtingumo dokumentus skaityti ir tarpusavyje lyginti tik kompiuterio ekrane.

5. Paminėti pakeitimai (garso įrašai ir elektroninė byla) kol kas nėra funkcionuojantys taip, kad sukeltų kuo mažesnius techninio pobūdžio sunkumus teisėjo darbui.

6. Ruošiantis reformai reikėtų siekti, kad būtų paspartintas LITEKO 2 sukūrimas ir paleidimas. Pakankamai sparti ir talpi elektroninio bylų tvarkymo sistema turėtų pradėti veikti kartu su teismų reformos pradžia.

7. Turėtų būti siekiama proceso įstatymų pakeitimų, kurie leistų teismui kiekvieną bylos dalyvį pasiekti elektroninėmis ryšio priemonėmis ir įpareigotų kiekvieną bylos dalyvį naudotis EPP, išskyrus labai retas ir pateisinamas išimtis (pvz., tik vyresniems kaip 70 metų amžiaus žmonėms).

8. Turėtų būti siekiama, kad teisėjo kvalifikaciją turinčių kolegų darbo laikas techninio pobūdžio užduotims atlikti (elektroniniams parašams, bylų apyrašo sudarymui, reikalingų failų paieškai ir pan.) nesudarytų daugiau kaip 5 proc. nuo viso darbo laiko.

9. Iki šiol neįveikiamas uždavinys teismų sistemai yra nustatyti, kokia yra normalus teisėjo darbo krūvis per laiko vienetą. Tačiau bendram gėriui turime siekti nustatyti tokią ribą, nes akivaizdžiai per didelis darbo krūvis įtakoja ne tik teisėjų pervargimą, prastesnius rezultatus, bet ir viso teismų personalo per didelį apkrovimą, dėl ko patiriame bendrą personalo demotyvaciją, darbuotojų kaitą ir galiausiai personalo trūkumą, kas dar labiau blogina rezultatus.

Dėl Teisėjų tarybos formavimo

Galiojančios redakcijos Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 119 straipsnio, reglamentuojančio Teisėjų tarybos sudėtį ir jos sudarymo tvarką, 2 dalies 2 punkte nurodyta, kad į Teisėjų tarybos sudėtį įeina Visuotiniame teisėjų susirinkime išrinkti teisėjai: po tris – iš Aukščiausiojo Teismo, Apeliacinio teismo ir Vyriausiojo administracinio teismo, po vieną – iš kiekvieno apygardos teismo, vienas – nuo visų apygardos administracinių teismų ir po vieną – nuo kiekvieno apygardos teismo veiklos teritorijoje esančių visų apylinkės teismų. Teisėjų kandidatūras Visuotiniame teisėjų susirinkime iškelia ir renka atitinkamų teismų atstovai.

Remiantis Nacionalinės teismų administracijos interneto tinklapyje www.teismai.lt skelbiamais statistiniais duomenimis, iš viso Lietuvos Respublikoje veikiančiuose teismuose yra 787 teisėjų etatai. Iš jų 66 teisėjų etatai yra specializuotuose teismuose, t. y. Lietuvos vyriausiajame administraciniame bei penkiuose apygardų administraciniuose teismuose, o likę, t. y. 721 teisėjo etatas – bendrosios kompetencijos teismuose. Taigi, administracinių teismų teisėjų etatų dalis nuo bendro teisėjų etatų skaičiaus Lietuvos Respublikoje sudaro kiek mažiau nei dešimtadalį (~8,4 %). Pasižiūrėjus į Teisėjų tarybos sudėtį, matyti, jog joje specializuotiesiems teismams *ex officio* atstovauja Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas, trys nariai, kurie iš Vyriausiojo administracinio teismo teisėjų yra renkami Visuotiniame teisėjų susirinkime bei vienas narys, kurį Visuotinis teisėjų susirinkimas renka iš visų apygardų administracinių teismų teisėjų. Tai reiškia, jog iš 23 Teisėjų tarybos narių 5 atstovauja specializuotiesiems teismams. Tai sudaro per penktadalį Teisėjų tarybos narių (~21,7 %). Kitaip tariant, turint omenyje tai, kad specializuotuose teismuose dirbantys teisėjai sudaro mažiau nei dešimtadalį visų teisėjų, tenka pripažinti, jog turėdami penktadalį visų Teisėjų tarybos narių, jie šioje institucijoje yra reprezentuojami iš esmės dvigubai daugiau. Akivaizdu, kad jau vien tai lemia neproporcingą bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjų atstovavimą.

Atitinkamai neproporcingas yra ir atskirų teismų grandžių teisėjų atstovavimas. Kaip pirmosios instancijos apylinkių teismus veikiančius apylinkių ir bendrosios kompetencijos apygardų teismus, kuriuose iš viso yra 653 teisėjų etatai (491 teisėjo etatas apylinkių teismuose + 162 etatai teisėjų etatai bendrosios kompetencijos apygardų teismuose) Teisėjų taryboje atstovauja 10 narių (po vieną nuo kiekvieno iš penkių bendrosios kompetencijos apygardos teismų bei po vieną nuo kiekvieno apygardos teismo veiklos teritorijoje esančių visų apylinkės teismų). Tai reiškia, jog apylinkių ir bendrosios kompetencijos apygardų teismų teisėjams, kurie sudaro 82,97 % visų teisėjų atstovauja tik 43,47 % Teisėjų tarybos narių. Tuo tarpu net ir vienas specializuotuose pirmosios instancijos teismuose (apygardų administraciniuose teismuose) dirbančius 48 teisėjus, sudarančius vos 6 % visų teisėjų, atstovaujantis Teisėjų tarybos narys – tai 4,34 % nuo visų Tarybos narių. Palyginus šias procentines išraiškas, išeitų kad nors ir apygardų administracinius teismus atstovaujančių narių dalis Teisėjų taryboje yra 10 kartų mažesnė už atstovaujančių bendrosios kompetencijos apygardų ir apylinkių teismus, tačiau šių teismų teisėjų skaičius visame teisėjų korpuse yra per 13 kartų didesnis nei apygardų administracinių teismų teisėjų.

Be to, net ir iš aukštesniųjų instancijų teismų – Lietuvos Aukščiausiojo, Lietuvos apeliacinio ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teisėjų Visuotiniame teisėjų susirinkime renkamas narių skaičius, palyginus su atstovaujamų šių teismų teisėjų skaičiumi, atrodytų taip: vienas nuo Lietuvos

Aukščiausiojo Teismo renkamas narys tenka 11,66 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo etato, nuo Lietuvos apeliacinio teismo – 11 Lietuvos apeliacinio teismo teisėjų etatams, o nuo Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo – 6 Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų etatams. Pridėjus *ex officio* į Teisėjų tarybos sudėtį įtraukiamas šių teismų pirmininkus, išėitų, kad vienas Lietuvos Aukščiausiam Teismui Teisėjų taryboje atstovaujantis narys tenka 8,75 Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų etatams, atitinkamai Lietuvos apeliacinio teismo – 8,25, o Lietuvos vyriausiojo administracinio – 4,5.

Remiantis šiais paskaičiavimais daroma išvada, jog palyginus teisėjų, dirbančių bendrosios kompetencijos ir specializuotuose teismuose skaičių, akivaizdu, kad specializuotuosius teismus Teisėjų tarybose reprezentuoja šiuose teismuose dirbančių teisėjų skaičiui akivaizdžiai neproporcingas narių skaičius. Manytina, kad siekiant vykdomojoje teismų savivaldos institucijoje tinkamiau reprezentuoti visų grandžių ir rūšių teismus, kas užtikrintų ir efektyvesnį jų poreikių ir interesų formulavimą bei pateikimą Teisėjų taryboje, šios institucijos formavimo nuostatos turėtų būti peržiūrimos, visų pirma, atsižvelgiant į atitinkamuose teismuose dirbančių teisėjų skaičių bei į tai, kokią viso teisėjų korpuso dalį tai sudaro.

Teismo pirmininkas

Nerijus Meilutis